

Technologie in het onderwijs

'Werken en leren met je eigen iPad'

Interview met de rector, Mw. Annick Dezitter

Waarom hebben jullie als school gekozen om technologie in de klassen en in de lessen in te zetten?

We vinden dat we meer kunnen en moeten leren op een manier die past bij deze tijd. Daar is het gebruik van een device heel handig voor. Alle methodes zijn hierop beschikbaar, de leerlingen kunnen de digitale agenda gebruiken, er zijn veel handige onderwijs-apps beschikbaar. Het is ook tijd om mee te gaan met alle digitale ontwikkelingen. Het vervolgonderwijs en de vele beroepen vragen om mensen die kunnen werken met de verschillende technologieën. Er zijn andere vaardigheden vereist voor de huidige en vooral de toekomstige beroepen, die we nu misschien nog niet eens kennen. Het is de taak van het onderwijs om onze jonge mensen goed voor te bereiden op hun toekomst. Daar hoort ook dit bij!

De eerste jaren (vanaf 2011) konden alleen de leerlingen uit het VWO kiezen voor de iPad, bovendien waren ze ook vrij om nee te zeggen. Dat leidde tot veel ongewenste effecten: soms was er een halve klas met boeken en de andere helft met de iPad aan het werk, de leerlingen deelden soms een iPad. Dat zorgde voor veel onduidelijkheid bij leerlingen en docenten en bij ouders.

Op een zeker ogenblik moesten we een beslissing gaan nemen ondanks de twijfels en de onduidelijkheden: of we wachten nog langer of we stappen er volop in.

Vorig schooljaar hebben we voor het laatste gekozen: we zijn met alle brugklassers gestart. We werken nu op school met de iPad. Hierop zijn alle methodes te vinden, in de klassen zijn er ook papieren klassensets aanwezig zodat de docent ook het boek erbij kan pakken en dan kan de leerling bij bepaalde opdrachten uit het boek werken. Sommige leerlingen hebben ook zelf voor thuis de boeken aangeschaft, volgend schooljaar hoeft dit al niet meer want we gaan starten met methodelicenties.

Welke stappen hebben jullie ondernomen om de school en de docenten voor te bereiden op het gebruik van de iPad?

De voorbereiding was vrij uitgebreid. In 2011-2012 zijn we begonnen met het opstellen van een plan: waarom willen we dit, wat zijn onze doelen, waar willen we naartoe. We hebben een visie opgesteld en dat aan de toenmalige brugklasouders voorgelegd. Dat ging niet goed want ouders maakten zich veel meer zorgen om de veiligheid van het kind: diefstal en kapot gaan van de iPad, de verzekering en het opbergen en veel andere praktische zaken. Dat leidde er toen toe dat we toen een stap op de plaats gemaakt hebben en dat we eerst het plan verder verbeterd hebben en het pas in het schooljaar nadien opnieuw aangeboden hebben. De brugklassen van het schooljaar 2012-2013 konden kiezen of ze wel of niet met de iPad wilden werken. Ook de tweede klas VWO hebben we toen alsnog het aanbod gedaan.

Er werd heel wisselend gekozen: sommigen wilden met de boeken blijven werken, anderen met de iPad. Dat betekende voor de docent in de klas de opdracht om heel gedifferentieerd te werken. Dat veroorzaakte veel gedoe en ergernis: zowel bij de docent, de leerling en de ouder.

In december 2013 bood van Dijk een nieuwe samenwerkingsvorm aan: zij leveren de iPad, geïnstalleerd met alle methodes, de docenten beheren de iPad tijdens de les.

Dit aanbod was heel aantrekkelijk en toen hebben we in december 2014 besloten in het schooljaar 2015-2016 te starten met alle nieuwe brugklassen.

Dat betekende wel het een en ander: de ICT infrastructuur moest op orde en uitgebreid, de medezeggenschapsraad moest akkoord gaan met het voorstel, alle docenten en medewerkers moesten uitgebreid geschoold worden. Dat kostte veel overleg en veel voorbereiding, soms 2 stappen voorwaarts, daarna weer eentje terug.

Hoe wordt het digitale leren bij de leerlingen ontvangen?

Zeer enthousiast en het gaat ook goed nu ze er mee bezig zijn. De leerlingen vinden het werken met de iPad erg leuk, omdat het natuurlijk nieuw is. De les is dan leuk, omdat het digitaal is. Je merkt ook dat het ze gemakkelijk afgaat, omdat ze informatie kunnen uitwisselen met elkaar. Toch is het ook wennen voor de leerling. Ze moeten leren dat niet elk vrij moment gebruikt kan worden voor privé zaken. Ze moeten ook leren dat gamen en chatten onder de les niet kan. We geven de leerlingen ook lessen in mediawijsheid: hoe ga je verstandig om met het publiceren van persoonlijke zaken op internet, wat doe je met foto's en filmpjes. De leerlingen moeten we leren bewust te zijn van de mogelijkheden maar ook van de gevaren. Dat betekent praten met ze. Ook ouders vragen hierover om begeleiding.

Hoe wordt de iPad bij de lessen ingezet?

Het gebruik van de iPad verschilt per vak. We stimuleren wel dat er naast het gebruik van de iPad nog steeds boeken en schriften en papier gebruikt wordt. We geloven niet in een totale ommezwaai naar digitaal. Juist de combinatie van beiden biedt zoveel mogelijkheid tot differentiëren en verschillende werkvormen. Leerlingen hebben verschillende leerstijlen en door het inzetten van ook de digitale mogelijkheden is er zoveel meer mogelijk. Het ligt er maar net aan wat de vakdocenten per sectie handig vinden. We hechten ook aan het samenwerken in verschillende combinaties: duo's groepjes. Daarbij is communiceren en discussiëren van groot belang. Daar is de iPad niet bij nodig en verdwijnt dan ook in de tas. School blijft de plek waar sociale cohesie van groot belang is: ontmoeten, vriendschappen leggen, debatteren, een mening vormen. Het zou zonde zijn als digitaal een individualisering betekent. Dat willen we absoluut niet uitstralen: een iPad is een hulpmiddel en biedt een aantal extra mogelijkheden. Maar de iPad blijft ook regelmatig in de tas en gebruiken we niet. Blended Learning (een beetje een hype-term) moet het zijn: een uitdagende mix van verschillende werkvormen waarbij gebruik gemaakt kan worden van verschillende materialen, digitaal en anders, waardoor de leerstijlen van de verschillende leerlingen tot hun recht kunnen komen. Laat ik eerlijk zijn: zo ver zijn we zeker nog niet maar we zetten wel (kleine) stappen in die richting.

Hoe vindt de docent het om ermee te werken?

De docenten zijn enthousiast: de een wat meer dan de ander, soms ook diegene waar je het in de eerste instantie niet van verwacht had. Sinds de komst van de iPad kan de rol van de docenten anders geworden. Door bijvoorbeeld toetsen digitaal af te nemen, is de verwachting dat de administratieve rompslomp minder wordt en hoef je geen pakken nakijkwerk meer mee naar huis te nemen. Docenten kunnen zo hun tijd besteden aan het maken van mooie lessen en meer doen waar ze goed in zijn zoals het lesgeven toegespitst op de individuele leerling. Zo kunnen ze direct aandacht geven aan de leerlingen die dat op dat moment nodig hebben. Resultaten komen direct naar voren als je met je leerlingen via de iPad in contact staat. Je merkt ook dat docenten het soms moeilijk vinden het boek los te laten; een boek lijkt veilig in de voorbereiding naar het eindexamen. Maar ook in de digitale methodes zitten alle kerndoelen en examendoelen verwerkt.

Ik ben trots op alle medewerkers: ze zijn enthousiast en gedreven aan het leren en aan het werk.

Op de open dagen wordt het werken met de iPad geïntroduceerd aan potentiële leerlingen. Hoe reageren zij en hun ouders daarop? Hoe hebben jullie mogelijke angsten ondervangen?

Wisselend: sommige ouders zijn heel enthousiast, anderen juist heel terughoudend.

Het is van belang om goed voorlichting te geven en helder te zijn dat sommige zaken nog echt verder ontwikkeld moeten worden.

Daarnaast is het in gesprek zijn met de leerlingen en de ouders om te horen wat ze ervaren ook van groot belang. Daar kunnen we ons profijt uithalen om verbeteringen aan te brengen. We volgen de ontwikkeling op de voet met ons onderzoeksteam, we zijn met andere scholen die dit ook doen veel in gesprek, we draaien mee in een netwerk met scholen, we krijgen ondersteuning van de VO-raad. De firma van Dijk ondersteunt ons in scholing maar is ook in aanwezig op de school om de leerling in de klas te helpen. We kunnen op ze rekenen en dat werkt prettig.

Waar staat de school nu onderwijskundig en waar willen jullie naartoe?

We zijn ervan overtuigd dat de inrichting van het onderwijs in de toekomst sterk zal veranderen. We zijn kleine stappen aan het zetten naar wat gepersonaliseerder onderwijs waar een mix van digitale en papieren materialen in de les te vinden is. Daarnaast streven we ernaar dat leerlingen veel meer hun eigen leerproces in eigen hand nemen en eigen leerdoelen moeten leren stellen; hierbij worden ze nu reeds geholpen door hun coach. Ieder brugklas heeft 2 coaches en deze spreken drie keer per week hun groep en begeleiden ze intensief in het leerproces. Daarnaast willen we nog meer gaan samenwerken met ouders die samen met ons het leerproces van hun kind begeleiden. Dat betekent dat ook ouders wekelijks betrokken zullen worden bij het stellen van de leerdoelen en dit mee moeten volgen in het logboek van de leerling.

In de toekomst willen we naar meer keuzes in het rooster, meer kansen op versnellen en verdiepen voor leerlingen, meer mogelijkheden om op verschillende niveaus te werken en examen te doen. We worden geïnspireerd door Kunskapsskolan uit Zweden, een prachtige manier van gepersonaliseerd onderwijs.

Waar zie jij de school over 3 jaar?

Het is moeilijk in te schatten hoe het onderwijs zich de komende jaren zal ontwikkelen. Hoe zal en kan gepersonaliseerd leren eruit zien? Daarin speelt ook de samenwerking met de uitgeverij en de distributeurs een grote rol. Ook om meer gepersonaliseerd te kunnen werken zullen er andere afspraken met de overheid, inspectie en vervolgonderwijs gemaakt moeten worden. Wellicht zouden scholen nog meer samen op kunnen trekken zodat ze sterker staan in het formuleren van hun verwachtingen.

Tegelijkertijd is er de afgelopen 3 jaar al zoveel veranderd en is er zoveel meer mogelijk. Ik heb er wel vertrouwen in.

Als je kijkt naar het afgelopen traject, waar ben je dan het meeste trots op?

Ondanks vele onzekerheden en onduidelijkheden zijn mijn docenten en medewerkers enthousiast en staan ze open om te leren. Ze willen dit pad samen lopen en leren heel veel van elkaar. De ene is op het ene punt wat sneller, de andere op het andere. Mensen helpen elkaar. Ook de leerlingen springen regelmatig bij en leggen zaken uit. Ik zie ook overal nieuwe methodieken. Het oefenen bij de moderne vreemde talen gaat plotseling heel anders: daar waar vroeger een tweetal leerlingen voorin de klas een gesprek voerden, terwijl de rest zat te luisteren, doen ze dit nu met tweetallen met de iPad. Ze filmen elkaar en moeten de video naar de docent versturen. Het grappige is dat ze geen slecht filmpje op willen sturen: ze willen er goed opstaan en er ook goed uitzien..... Dus vaak maken ze verschillende filmpjes voor ze tevreden zijn en sturen dan pas wat op....dat betekent dus heel veel keren opnieuw het gesprekje doen en daar gaat het toch om....

Waar zitten de gevaren en wat moet er nog beter worden?

De gevaren zitten nu nog in de verleiding van tussendoor een spelletje spelen of even chatten. Vroeger speelden wij stiekem brood/kaas en eieren, nu willen leerlingen berichten versturen. Met de Casper Focus app, een app die de docent beheert, kan je dit ondervangen. Maar eigenlijk zou je de leerlingen meer duidelijk moeten maken dat het veel interessanter is om mee te doen....Dat is een stukje opvoeding.

Ouders maken zich wel druk om de straling en het continu naar een beeldscherm kijken. Echter, tijdens de les moet ook regelmatig de iPad dicht en weg. Vroeger keken we toch ook veel in het boek en keken naar beneden? We adviseren ouders ook om ervoor te zorgen dat het huiswerk op tijd af is en dat de iPad en de mobiele telefoon niet mee naar bed gaat.... Maar uiteindelijk ligt dit stukje afspraken voor het gebruik thuis natuurlijk bij de opvoeding van ouders.

Hoe wordt de iPad van de leerlingen gefinancierd?

De leerlingen kopen zelf de iPad. Dat kan via van Dijk innovatie of ze schaffen deze privé aan. Bij de aanschaf via de school zijn er verschillende betalingsregelingen mogelijk. Bij de bestelling via van Dijk kan er trouwens ook een verzekering afgesloten worden en er wordt een beschermingshoes bijgeleverd. Daarnaast is het zo dat als de iPad in de loop van de dag niet meer werkt, er altijd een vervangings-iPad in de grijpvoorraad ligt. Dat geldt niet voor een eigen aangeschafte iPad. Waar er voor ouders en leerlingen andere problemen liggen ivm de aanschaf, gaan we altijd in gesprek en zoeken we naar een oplossing.

Liep de school tegen problemen op tijdens de implementatie?

We merken dat de ouders het vaak spannender vinden dan het kind. Ouders denken vaak aan hun eigen onderwijstijd en hoe goed het toen wel was. Dat was ook zo maar we leven nu in een totale andere maatschappij die nu hele andere eisen stelt en de beroepen van de toekomst zullen zeker andere kennis en vaardigheden vragen. Het is soms moeilijk om de actuele meerwaarde concreet te laten zien.

Daarnaast zijn er natuurlijk continu onderzoeken die de ene keer de voordelen beschrijft, de andere keer volstrekt het tegendeel probeert te bewijzen. Wij geloven in wat we doen maar we moeten aanvaarden dat het met kleine stapjes moet gebeuren.

Dat betekent ook accepteren dat we samen veel moeten leren en moeten oefenen en moeten herhalen. Praktische problemen zijn minimaal: breuk of diefstal komt amper of niet voor, de accu's zijn altijd goed opgeladen. Soms gaat de website van de uitgever tijdelijk uit de lucht of zijn de methodes niet bereikbaar en dat is heel frustrerend, zowel voor de leerlingen als de docent. Onze infrastructuur is de afgelopen jaren fors uitgebreid, daar horen we relatief weinig klachten over.

Is het nu een boek achter glas of gaan we verder naar gepersonaliseerd leren?

Dat is heel verschillend. Sommige methodes zijn nog teveel een boek achter glas, andere methodes zijn een stuk verder en bieden verdieping voor de snellere leerling en ondersteuning voor de wat zwakkere leerling aan. De methode Nederlands is al vrij ver: het aanbod van extra materialen is groot. Het vak science heeft zijn eigen methode ontworpen en maakt gebruik van een grote diversiteit van materialen.

In de toekomst willen we natuurlijk verder in nog meer gepersonaliseerd aanbod zodat leerlingen kunnen versnellen en verdiepen of dat ze gebruik kunnen maken van extra oefening.

Hoe heb je de samenwerking met Van Dijk ervaren?

Fijn! Het grote voordeel van Van Dijk Innovatie is dat ze meer zijn dan een distributeur waar je boeken huurde en kocht. We vonden het in het begin heel lastig, omdat we weinig ervaring hadden. Daarnaast zijn er ook nog niet veel scholen die hetzelfde doen als wij. De account managers en trainers van Van Dijk Innovatie komen vaak op andere scholen en daar hebben we veel van kunnen leren. Dat was heel prettig.

Heeft iedereen de neus dezelfde kant op staan als het gaat om digitaal onderwijs?

Er zijn docenten die absoluut voorlopen in het gebruik met de iPad maar er zijn ook docenten die het nog steeds heel moeilijk vinden en overtuigd zijn dat het niet veel toevoegt, docenten die het liefste de iPad dicht laten in de klas. Eerder zag ik wel eens een beeld van een docent die het moeilijk vond om een klas voor zich te hebben met allemaal een device. Het voelde alsof de docent geen controle meer had en geen zicht had op de klas. Dat is nu sterk veranderd. We gebruiken nu Casper Focus, een app waarmee je als docent op je eigen iPad kan zien waar de leerlingen mee bezig zijn. Of waarmee je alle iPads van de leerlingen op zwart kan zetten zodat ze niet afgeleid worden als de docent klassikaal uitleg geeft. Volgend schooljaar stappen we over op de Zulu app, een app die hetzelfde doet maar die beter werkt. Wanneer de docent deze app aanzet, dan kan de leerling niet meer afgeleid worden door het spelen van een spelletje of berichtjes te versturen.

Wat wel een groot extra voordeel is, is dat de mobiele telefoon absoluut verboden is in de brugklassen: via de iPad kunnen ze nu alle informatie namelijk opzoeken.

Tot nu toe staan we de telefoon bij de ouderejaars wel toe, onder bepaalde omstandigheden: opzoeken van vertalingen, topografie, Wikipedia en dan zie je dat leerlingen toch even de telefoon voor iets anders gebruiken. Naarmate de iPad de komende jaren verder doorgroeit naar de bovenbouw, zal dit dus stapsgewijs verdwijnen. We willen ieder schooljaar verder doorgroeien naar de bovenbouw.